

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту, адміністрування та права

**Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін**

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ СТУДІЇ

**Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни**

**для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форми здобуття освіти зі спеціальності
081 «Право»**

**Харків
2023**

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет менеджменту, адміністрування та права
Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ СТУДІЇ

Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
денної та заочної форми здобуття освіти зі спеціальності
081 «Право»

Затверджено рішенням
Науково-методичної ради
Факультету МАП ДБТУ
Протокол № 1 від 19 вересня
2023 р.

Харків
2023

УДК 1:340](072)

Ф 56

Схвалено
на засіданні кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін
Протокол №1 від 28 серпня 2023 р.

Рецензенти:

В. В. Прокопенко, д-р філос. наук, проф., професор кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада ХНУ ім. В.Н. Каразіна;

С. Г. Пилипенко, д-р. філос. наук, доц., доцент кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін.

Ф 56

Філософсько-правові студії : метод. вказівки до самостійного вивчення дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ден. та заоч. форми здобуття освіти зі спец. 081 «Право» / Державний біотехнологічний університет; авт.-уклад. Д. Л. Кобелева. – Харків : [б. в.], 2023. – 10 с.

Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни «Філософсько-правові студії» розроблено відповідно до навчальної програми. Включає опис, ціль програму та структуру дисципліни; матеріал для самостійного опрацювання, рекомендовану літературу, питання для самостійної роботи.

Видання призначено здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форми здобуття освіти зі спеціальності 081 «Право».

УДК 1:340](072)

Відповідальний за випуск: Н. І. Моїсєєва, д-р екон. наук, проф.

© Д. Л. Кобелева, укладання, 2023

© ДБТУ, 2023

Зміст

Опис навчальної дисципліни.....	5
Мета навчальної дисципліни.....	5
Програма навчальної дисципліни.....	5
Структура навчальної дисципліни.....	5
Самостійне опрацювання тем	6
Методичне забезпечення.....	8
Рекомендована література.....	8
Питання для самостійної роботи.....	9

Опис навчальної дисципліни

Завдання вивчення дисципліни полягають у ознайомленні з історією формування поглядів на феномен права в межах філософського дискурсу та формування розуміння сутності основних філософсько-правових концепцій.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є засади сучасної правової культури, етичні, аксіологічні, антропологічні та соціальні засади правового феномену.

Мета навчальної дисципліни

Метою дисципліни " Філософсько-правові студії " є надання знань з філософії як світогляду людини, або сукупності поглядів на світ у цілому та ставлення людини до цього світу; філософське осмислення феномену права, ознайомлення з історією формування філософсько-правових ідей та концепцій.

Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Історичний розвиток предмету філософії права.

Тема 1. Предмет та функції філософії права. Філософія права в системі філософських дисциплін.

Тема 2. Філософські погляди античних філософів на проблеми суспільства та права.

Тема 3. Філософсько-правові концепції Давньоримської філософії.

Тема 4. Релігія та право в добу Середньовіччя.

Тема 5. Відродження – різноманіття підходів до розуміння правових засад суспільства.

Тема 6. Новий час та Просвітництво – формування сучасних поглядів на природу права та соціальності.

Тема 7. Філософсько-правові вчення 19 ст.

Тема 8. Сучасна філософія права.

Тема 9. Філософсько-правові погляди українських філософів.

Розділ 2. Основні напрями філософії права.

Тема 10. Онтологія права.

Тема 11. Аксіологія права.

Тема 12. Філософсько-правові проблеми сучасного українського суспільства.

Структура навчальної дисципліни

Обсяг курсу – 5 кредитів (ECTS): 24 годин лекції, 26 годин – семінарські заняття, 100 годин – самостійна робота, екзамен.

Форма навчання	Розділ	Всього		Розподіл навчального часу за видами занять			Семестрова атестація
		кредитів	годин	лекції	семінарські заняття	Індивід. завдання	
Денна/заочна	2	5	150	24	26	реферат	екзамен

Самостійне опрацювання тем

Розділ 1. Історичний розвиток предмету філософії права.

Тема 1. Предмет та функції філософії права. Філософія права в системі філософських дисциплін.

1. Предмет, задачі і функції філософії права.
2. Специфіка і логіка соціально-правового пізнання.
3. Філософія права та інші суспільні науки.

Рекомендована література:

Бачинін В.А., Журавський В.С., Панов М.І. Філософія права: Підруч. для юрид. спец. вищ. навч. закладів. – К.: Ін Юре, 2003. – 472 с.

Тема 2. Філософські погляди античних філософів на проблеми суспільства та права.

1. Давньогрецький поліс як громадська община та форма місцевого самоуправління.
2. Соціально-філософські погляди Платона та його вчення про ідеальну державу.
3. Соціально-філософські погляди Аристотеля: обґрунтування «середнього класу».

Рекомендована література:

Аристотель. Політика / Пер. з давньогр. та передм. О. Кислюка. – К.: Основи, 2000. – 239 с.

Платон. Держава / Пер. з давньогрец. Д. Коваль. – К.: Основи, 2000. – 355с.

Тема 3. Філософсько-правові концепції Давньоримської філософії.

1. Стоїцизм як ідейна основа бачення людини і суспільства періоду римської античності.
2. Політико-філософські погляди Цицерона.

Рекомендована література:

Цицерон М. Про державу; Про закони; Про природу богів / Пер. з латин. В. Литвинова. – К.: Основи, 1998. – 476 с.

Тема 4. Релігія та право в добу Середньовіччя.

1. Суспільство в Середні віки: два світи – церковний і світський.
2. Становлення теологічного бачення суспільства: Августин та його вчення про рівність.
3. Первинність церкви над державою в концепції Томи Аквінського.

Рекомендована література:

Тома Аквінський. Коментарі до Аристотелевої «Політики» / Пер. з латини О. Кислюк; авт. передм. В. Котусенко. — 2-е вид. — К.: Основи, 2003. — 796 с.

Тема 5. Відродження – різноманіття підходів до розуміння правових засад суспільства.

1. Соціально-філософська парадигма епохи Відродження.
2. Розвиток утопічних теорій.
3. Оригінальне вчення Н.Макіавеллі про державця.

Рекомендована література:

Дзьобань О.П., Гайдашук К.В. Філософсько-правові аспекти творчості Нікколо Макіавеллі // Право і безпека. – 2006. – Т. 5. – № 4. – С. 15–19.

Тема 6. Новий час та Просвітництво – формування сучасних поглядів на природу права та соціальності.

1. Проблеми взаємодії влади і громадян у вченні Н. Макьявеллі про державу. Перші соціальні утопії: Т. Мор, Т. Кампанелла.
2. Становлення поняття природного права.
3. Теорія суспільного договору: Т. Гоббс, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо.
4. Розподіл влад у соціальній теорії Ш.-Л. Монтеск'є.

Рекомендована література:

Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. – К.: Дух і літера, 2000. – 600 с.

Локк Дж. Два трактати про врядування // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.561–573.

Тема 7. Філософсько-правові вчення 19 ст.

1. Соціально-філософські ідеї представників німецької класичної філософії.
2. Соціалістичні та позитивістські погляди на проблеми держави та права філософів 19ст.

Рекомендована література:

Ніцше Ф. Генеалогія моралі // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – С.132–140.

Тема 8. Сучасна філософія права.

1. Філософія глобалізму.
2. Основні тенденції розвитку сучасного світу як виклик цивілізації.

Рекомендована література:

Кельзен Г. Чисте правознавство: Пер. з нім. О. Мокровольського. – К.: Юніверс, 2004. – 496 с.

Тема 9. Філософсько-правові погляди українських філософів.

1. Г. Сковорода – вчення про суспільство.
2. Національна ідея в філософсько-правових роздумах українських філософів 19ст.
3. Філософсько-правові погляди І.Франка.

Рекомендована література:

Кузнєцов В.І. Філософія права. Історія та сучасність: Навч. посіб. – К.: ВД Стилос: ПЦ Фоліант, 2003. – 382 с.

Розділ 2. Основні напрями філософії права.

Тема 10. Онтологія права.

1. Філософське вчення про буття – онтологія.
2. Онтологічна вкоріненість засад моралі та права.

Рекомендована література:

Гьофе О. Розум і право. Складові інтеркультурного правового дискурсу: Пер. з нім. Л.А. Ситниченко, М.Д. Култаєвої. – К.: Альтерпрес, 2003. – 264 с.

Тема 11. Аксиологія права.

1. Аксиологія як наука про цінності.
2. Проблема співвідношення об'єктивного та суб'єктивного у розумінні цінностей.
3. Ціннісні засади правових норм.

Рекомендована література:

Цалін С. Д. Принцип свободи волі в історії соціальної філософії та філософії права. – Х.: Основа, 1998. – 329 с.

Тема 12. Філософсько-правові проблеми сучасного українського суспільства.

1. Відродження філософії права в Україні як напряму дослідження.
2. Методологічний плюралізм сучасного українського правознавства.

Рекомендована література:

Рабінович П.М. Методологія вітчизняного загальнотеоретичного праводержавознавства: сучасні тенденції // Бюл. М-ва юстиції України. – 2003. – № 1.

Методичне забезпечення

1. Марченко О.В. Філософія права : навч. Посібник. – Дніпропетровськ : Дніпр. держ. ун-т. внутр. Справ, 2015. – 304 с.
2. Філософія права : Комплексні навчально-методичні матеріали / уклад. Н. І. Гончарова. — Одеса : ОДУВС, 2018. — 152 с.

Рекомендована література

Основна література:

1. Філософія: Навч. посіб. /Л.В.Губернський, І.Ф.Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; За ред. І.Ф.Надольного. – 4-те вид., стер. – Київ: Вікар, 2004. – 516 с.
2. Кривуля О. М. Філософія [Текст] : навч. посіб. / О. М. Кривуля ; ХНУ. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2010. – 592 с.

3. Філософія права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. І. Максимов та ін. / за ред. д-ра філос. наук, проф. О. Г. Данильяна. – Харків: Право, 2009. – 208 с.
4. Андреев Д. В., Вовк В. М., Івченко Ю. В, Павлишин О. В. Філософія права: актуальні проблеми та сучасні інтерпретації : Вид.2-е, перероб. та доп. – К. : НАВС, 2013. – 224 с. – Бібліогр. : с. 224

Допоміжна література:

1. Андрущенко В. П. Історія соціальної філософії (Західноєвропейський контекст): підручник для студ. вищих навч. закл. / В.П. Андрущенко; М-во освіти України, Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т вищої освіти АПН України. – Київ: Тандем, 2000. – 416 с.
2. Артемюк Б. Філософські проблеми суспільного розвитку. – К.: Абрис, 2008. – 176 с.
3. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підруч. для вищ. навч. закл. / В.П. Андрущенко, Л.В. Губерський, М.І. Михальченко. – К.: Генеза, 2006. – 354 с.

Електронні інформаційні ресурси (Посилання)

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
3. Бібліотека ДБТУ. URL: <https://library.khntusg.com.ua/>

Питання для самостійної роботи

Опрацювання творів:

Платон. Держава.

Аристотель. Політика.

Августин. Про Град Божий.

Макіавеллі Н. Державець.

Мор Т. Утопія.

Локк Д. Два трактати про врядування.

Гоббс Т. Левіафан.

Монтескьє Ш. Про дух законів.

Гегель Г. В. Ф. Основи філософії права або природне право і державознавство.

Кант І. До вічного миру.

Опрацювання тем:

Форми буття та реалізації права.

Поняття правової реальності.

Концепції істини та право.

Антропологічні основи права.

Феномен правосвідомості.

Цінності і право.

Філософсько-правове розуміння свободи.

Гуманістична парадигма.

Право у суспільстві майбутнього.

Навчальне видання

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ СТУДІЇ

Методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни

Автор-укладач

КОБЕЛЄВА Даля Леонідівна

Формат 60x84/16

Гарнітура Times New Roman

Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.

Ум. друк. арк. _ .

Тираж ___ пр.

Державний біотехнологічний університет
м. Харків, 61002, вул. Алчевських, 44